

uyandırdı!

Haluk Bilginer Nuri Bilge Ceylan'a rakip!

YEKTA KOPAN

Yakılmış anılar. Başboş dolaşan yılka atları. Kadim bir coğrafya. Artık görkemli günlerinden uzak yılka atları gibi dolaşan orta yaş geride bırakmış tiyatro oyuncusu Aydın. Kapadokya'da Othello Otel. Tiyatronun tozu sadece otelin dışında kalmış. Bir de kibirliliği gülümsemede... Nuri Bilge Ceylan ve Ebru Ceylan, 'Kıs Uykusu'nun insan ruhunun her köşesine gitmek arzusunun replik replik hissettiren senaryolarında Dostoyevski ile Shakespeare'e ve en çok da Çehov'a yaslanmış sırtlarını. Birçok hikâyesinin incelikli ilişkileri, farklı sahnelere indirilmiş. Ama Ceylan'ların Çehov'unun bildiğimiz usta yazardan bir farkı var. Bu Çehov, Albert Camus ve Yaşar Kemal'e raki masasına oturup, geceyi sobada kebab yapılan kestanenin tadyıyla bitiren bir yazar artık.

Kendini Kapadokya sahnesinin bir parçası hissetmek için ne yapsa da hatta o coğrafyanın sorunları için kalem oynatmaya çabalasa da bir tiyatro sahnesinde olduğunu biliyor Aydın. Repliklerini söyleyecek ve sahneyi

kaliyor" diyerek tamamladı.

Nuri Bilge Ceylan, filmi politik bulduğunu söyleyen bir gazeteciye "Şu andaki siyasi duruma bir gönderme yok, olmaz da çünkü biz film üç yıl önce başladık. Sinemanın gündemi kovalaması hem zor hem de şart değil. Sinemanın gazetecilik yapmasına gerek yok. Sanatçının görevi kendi geldiği kültüre başka bir bakış açısı getirebilmektir. Zayıf taraflarımızla yüzleşmek gerek ki bu bizim kültürümüzde yaygın değildir. Kültürün onur, gurur, utanma eşiklerini asma kaygısı gütmenden topluma hizmet etmesi gerekir. Özellikle kendi zayıf taraflarımızla yüzleşmek için sosyal reflekslerle değil insan anlamaya çalışarak film yapmak bana daha anlamlı geliyor" dedi.

"Hayatta insan her yerde ayndır. Yaşamla ilgili ikircikli filmleri seviyorum, her şeyi çözüme ulaştıran değil, muhtelif duyguları gösteren, ucunu açık bırakan filmler bana göredir" diyen Ceylan, filmde umut var mı diye soran bir gazeteciye ise "Filmlerime özel olarak umut koymayı sevmiyorum. Hayatta ne kadar varsa o kadar. Filmlerimde karamsar olma hakkımı kullanıyorum" diye yanıtladı.

terk edecek. Bütün o sarkastik tiratlar, figüran olmaktan kurtulup hayat sahnesinde daha önemli bir rol kapmak için sanki. Ne de olsa, tiyatroyla ilgili tek anısı, bir komedide oynadığı imam rolü. Aydın, buralı olmak-oralı olmak duygusuna sıkışmışken, sahnenin gerçek sahiplerinden imam Hamdi'nin derdi hayatta kalmak. Tıpkı, yakılan hayallerinden yeniden bereketli bir tarla yaratmaya çalışın Nihal, bir diğer yılka atı gibi odasının içinde gezinen ve kötlülük nedir sorusuna yanıt arayan Necla, tek odasını ısıttığı evinde ölümlü sükûnetle bekleyen Suavi, bir şişe şarapla varoluşunu sorgulamaya başlayan öğretmen Levent, gezgin Timur hatta Japon turist gibi. Hepsi ama hepsi konuşmak isteyen, üstelik dinlemekten de zevk alan insanlar. Mağaralarına sığınmış vahşi hayvanlar gibi, o derin kış uykusu bedenlerini teslim alıncaya kadar homurdanan-mırlıdanan, anlatan-dinleyen canlılar.

Cannes'deki film ekibi ilk gündün başlayarak Soma'daki facia-cinayetin bütün ağırlığını hissediyor. Nuri Bilge, arada bir dalıp gidiyor. Ülkesinin derdini yüklenmiş bir yüz ifadesi. Burada gelebilecek sorulara vereceği cevaplarda 'yalnız ve güzel ülkemizin' insanlarını incitmek istemediği belli. Zeynep Özbatur Atakan'ın fikriyle Türkiye'den gelen herkes galaya yakasında siyah kurdeleler ve hatta Yamaç Okur'un hızlıca hazırlattığı 'SOMA' çıkartmaları katılıyor.

Film ekibi Grand Théâtre Lumiére'den içeri girdiğinde bütün salon ayaklanıyor ve dakikalarca süren bir alkış başlıyor. Nuri Bilge Ceylan'ın önceki yıllardaki galalarını da görmüş biri olarak, bu sefer uluslararası coşkunun daha üst düzeyde olduğunu söyleyebilirim. NBC bu filmde, oyuncusunu daha çok alan tanyan bir yönetmen olarak bir yeniliğe imza atıyor. Oyuncuları da her biri beyzeprededeğin iyi performanslarına imza atıyor.

Filmde beklenti belli. Altın Palmiye istiyor herkes. Nuri Bilge bu konuda konuşmayanlardan. Ama gala gecesi saatlerce hesaplar yapıyor. Bir ara Haluk Bilginer'e yanaşıp "Nuri Bilge Ceylan'ın tek rakibi var bu yıl" diyor. Ciddiyetle "Kim?" diyor. "Her film sadece bir ödül verileceğine göre, o rakip Haluk Bilginer" dememle basıyor kahkahayı. Ceylan ya da Bilginer, ödülü kimin alacağı belli olmaz, ama zaten bu ekip böylesine güzel bir film yaparaktan 'yalnız ve güzel ülkelerine' bir ödül daha vermiş durumdadır.

"Ben ortaokul ve lise yıllarımdaki sıkıcı coğrafya derslerine, Soma'yı kömür ve linyit havzası olarak ezberlediğim masum yıllarıma geri dönmek istiyorum."

Dr. Alper Hasanoglu

Coğrafya derslerinin masum kasabası: Soma

Lisedeyken ve aslında 13.5.2014'e kadar, Soma benim için coğrafya derslerinde öğrendiğim kömür ve linyit çıkarılan bir Ege kasabası olmak dışında hiçbir şey ifade etmedi. Keşke öyle de kalsaydı diye fısıldıyorum içimde bir ses. Utanıyorum.

Evden işe giderken insanın çocukları ve karısıyla helalleşmek zorunda kalmasını tahayyül bile edemiyorum. Her vardiyadan sonra mağaramsı bir delikten dışarı çıktığımda bugün de hayatta kaldım diye Allah'a şükretmeyi...

Hayat bu kadar zor mu olmalı bazıları için? Birilerinin, polis onu yalısınun kapısından aldığında şoke oldu, travmatize oldu diye, 25 küsur milyon dolara başka bir köşk satın aldığı bir ülkede?

Geç bir hastam Allah'a olan inancını sorgulamaya başladığını söyledi göz yaşları içinde. Dünyadaki hayat öbür dünya için bir sınav yeriyse, bazılarınun sınav soruları neden bu kadar kazık yerden gelmek zorundaydı ki? Sayın bakanımız, düşünüyorum musunuz, aynı gömleği ikinci gün de giymek zorunda kalmıştı. O kadar da acılarını paylaşıyordu işçi kardeşlerinin.

Bir coğrafya düşünün ki erkekleri, kardeşleri, çocukları, babaları ölmüş kadınların yurdu olmuş. Ve babasız kalmış, geleceği ellerinden alınmış çocukların... Hayatı sürdürürebilmek, akşam yemegine büyük olasılıkla sade makarna yiyelebilmek için çocuklarını eğitimin nasıl olduğunu düşünmek bile istemediğim bir ilkokula gönderebilmek, geleceğin madencilerini ve onların eşlerini yetiştirebilmek için günde en az sekiz saat akciğerlerine kömür tozu çekmeyi göze almak zorunda kalan çaresiz erkeklerin...

Orada bir kasaba var. Devlet başka hiçbir iş alanı yaratmadığı için eğer doğduğu yerde yaşayabilmek ve sevdiği kızla evlenebilmek istiyorsa haftanın altı günü günde sekiz saat madene inmek zorunda olan erkeklerin öfkelerini saklıyor.

Madenedeki ihmallerin hepsini, hayatlarına değer verilmediğini bildikleri halde yıllardır öfkelerini tevekkel ve çaresizlik duygusuna dönüştürmek zorunda kalmış erkeklerin kardeşlerini, çocuklarını, babalarını kaybettiklerinde bile öfkelenmelerine izin verilmiyor. Şehit oldukları yalanıyla kandırılmaya çalışılıyorlar. Alp Gürkan'ın ve onun gibi fütursuz diğer maden

işletmecilerinin ve onların beslediği devlet erkânının çocuklarını dünya nimetlerinden yararlanabilmeleri için onlar 'şehit' olmak zorundalar.

Nasılsa sağ kurtulmuş bir işçi, kurtarma çalışmalarında belki biraz daha fazla gayret gösterilir umuduyla "Aşağıda mühendisler de var" diye bağırıyor çaresizce. Bir maden işçisinin hayatının '0' değerinde olduğunun öylesine farkında ki. Ve ne acıdır, bunu öylesine içselleştirmiş ve kabul etmiş durumda ki.

Herkes aptalca bir romantizmle nezaketine ve aldığı aile terbiyesine vermek istese de o genç işçinin ambulansla botlarını çıkarmak istememisin tek nedeni bugüne kadar gördüğü muameledir. Madene kömür çıkarmadığı zamanlar dışından da tırnaklarının arasından ömür boyu çıkmayacak kömür karasından madenci olduğu hemen anlaşılacak işçinin, varlığıyla bile dünyayı rahatsız ettiğinin bilinçdışı bilgisinin dışavurumu o tepki sadece.

Bu sorun bu hükümetin sorunu değildir. 1990 yılında da Soma kömür işletmeleri aynı durumdaydı. Bundan 20 yıl sonra da başka bir hükümet zamanında da yine böyle kalacak. Bu yaşananların sorumlusu bizleriz.

Jaspers'ın, Nazi döneminde ses çıkarmadan bekleyen bütün Alman halkının suçlu olduğunu ilan ettiği gibi, birilerinin de çıkıp bizlerin, bütün bunları hep bildiği halde ses çıkarmayan hepimizin suçlu olduğunu bağırması gerekiyor. Partilerin yapabileceği en iyi muhalefet, hükümeti suçlu ilan edip istifaya çağırarak değil, kendilerinin de suçlu olduğunu fark edip topluca istifa etmeleridir.

2014 yılında, yas tutmalarına ve acılarını yaşamalarına bile izin verilmeyen bir maden kasabası yaratmış bir ülkenin, keyfi yerinde vatandaşları olarak utanmalı, suçumuzu itiraf etmeli ve bir şeyler yapmalıyım. Ama ne?

Ben ortaokul ve lise yıllarımdaki sıkıcı coğrafya derslerine, Soma'yı kömür ve linyit havzası olarak ezberlediğim masum yıllarıma geri dönmek istiyorum.

Tanrı'nı beni Soma'da bir madencinin çocuğu olarak değil de İstanbullu bir ezcanın oğlu olarak dünyaya fırlatmış olmasının getirdiği utanç verici sanstan feragat edilebilir istiyorum. Ama nasıl?

alper@alperhasanoglu.com